

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu:

1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 10 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.

Pentru monarhie:

1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl.,
1 an 14 fl.

Pentru România și străinătate:

1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.

Abonamente se fac numai plătindu-se înainte.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oră 6 cr.
a treia-oră 5 cr., și timbru de 30 cr.

Redacția și administrația: Strada Poplăcii Nr. 15.

Telefon Nr. 14.

Se prenumeră și la poste și la librării.

Epistole nefrancate se refuză. — Manuscrise nu se înapoiază.

Numeri singuratici la 5 cr. se vând la „Tipografia”, soc. pe acțiuni.

„Factorii importanți”

(c) Una din trăsăturile caracteristice, am pute zice una din marotele, celor cu „direcția nouă în situația schimbătoare” este înalta lor diplomație. Începând cu Brote și sfârșind cu Russu-Șirianul, toți sunt diplomați, — dar diplomați nu glumă! În cinci minute ei sunt în stare să-ți expună, cu o rară competență, „cum joacă politica cea mare”, care sunt dispozițiile „Europiei”, și care e nexul-causal între manevrele din Japonia, insurecția din Cuba și cauza noastră națională.

Ascultându-i ori cetindu-i, te prinde mirarea, — pe unii chiar și admirarea, — cum de au parvenit dinșii să jongleze cu secretele cele mai ascunse și mai intime ale cabinetelor, ca și cu niște cantități perfecte de bine cunoscute.

Aceasta explică pentru ce ei sunt une-ori atât de apocaliptici și simbolistici în stilul și în vorbele lor. Diplomații, — ce voii! — nu pot da cu picioarele în străchini, ca ori-care muritor de rând; ei nu-și pot spune gândirea pe șleau, ci trebuie să o imbrodească în formulele convenite meseriei. Căci un diplomat cu cât e mai profund și mai consumat, cu atât e mai legat de cerințele unei stricte discrețiuni, — deci cu atât trebuie să fie mai obscur, mai puțin înțeles de toată lumea — și de el însuși. El trebuie să spună ce gândește în alușuni superfine, în șarade, în rebusuri, — adică să spue ceva și să nu spue nimic. Cu atât mai rău pentru cei ce nu-l vor înțelege...

Și când te gândești, că se găsec „Blondini”, „Giulii” și alți „Bruno”, cari îi „gobează” și se cred și ei tinere vârstare de diplomați!... Nu poți să nu-ți amintești versul lui Boileau:

Un sot trouve toujours un plus sot qui l'admire, —

ceea ce s'ar traduce pe românește: „un diplomat găsește totdeauna pe un mai diplomat, care îl admiră”!

Așa, într'un articol trecut am arătat alurele misterioase ce le iau acesti diplomați „pour rire” în „Tribuna Poporului”, pentru a ne anunța apropiata și binevoitoare intervenție a unor „Factorii importanți”, care va avea loc în favoarea unei satisfăcătoare soluții a chestiunii noastre naționale, cu condițiunea, firește, ca și noi să-i urmăm necondiționat în calea domnilor-lor „oblabă” și „netedă”, „înțeleaptă” și „demnă”, cu „intransigență” și „bunăvoință”.

Și nu gândiți, că-i glumă cu „Factorii importanți” ai diplomaților noștri! Ei sunt într'adevăr „importanți”, atât de „importanți”, încât aplanarea conflictului dintre noi și Maghiari se va face fără de noi și fără de Maghiari, ba la rigora chiar în contra voinței noastre și a lor, la o simplă vorbă, la un simplu gest al „Lor”.

Știam, că dl Sturdza e pentru „samsarlicul cinstit”; știam, că dl Brote lucra la un proiect de lege electorală europeană; știam în sfârșit, că dl Slavici, în „Tribuna și Tribuniștii”, făcuse chiar avansuri foarte angajante pentru deschiderea tratativelor cu baronul Bánffy...

Ei bine, toate aceste cad în baltă. Foaia dlui Russu-Șirianul ne spune, că nici nu poate fi vorba de tratative, de oare-ce „Factorii importanți” vor decide. Așa încât dl Russu-Șirianul a dat de rușine pe domni Sturdza, Brote și Slavici, el, ucenicul lor întru ale „diplomației”.

Poate-că tocmai în vederea acestei lovituri de măstru foaia dela Arad a ținut să ne obicnuească cu ideea, că — „nu-i nici-decât paradox, ca un ucenic să-și folosească măestria drept o armă în contra măestrului. Este în multe cazuri chiar firesc, ca ucenicul, având anumite aptitudini, să se avântă peste măestrul său”.

Bravo ție! Russule! Bravo Șirianule! Înainte! E lucru vădit, că ai „anumite aptitudini”!...

Asadar' cei ce vor decide de soarta noastră și vor aplană conflictul dintre noi și Maghiari vor fi „Factorii importanți” ai „Tribunei Poporului”. Popoarele în conflict, ele însăși, n'au cuvânt în afacere.

Dar' serios vorbind, când cetești aceste opinii și te gândești la însemnătatea lor, îți vine să crezi, că te întorci cu câteva sute de ani în urmă, în evul mediu, în vremea lui „*cujus est regio, ejus est religio*”, când popoarele erau considerate ca niște mase inerte, create pentru-ca Domnitorii să le cărmuească după capriciile lor; îți vine să crezi, că toate cuceririle pe care popoarele le-au făcut prin sângeroase lupte în domeniul libertății de a se manifesta și putinței de a-și spune cuvântul în parlament, în presă etc., într'un cuvânt, că toată viața modernă de stat, cu instituțiile sale liberale și constituționale, a rămas tot așa de necunoscută celor cu „Factorii importanți” dela „Tribuna Poporului”, pe cât de necunoscută au rămas până astăzi persoanele lor publicului românesc.

Ar urma, dintr'o asemenea concepție, că noi putem sta cu mâinile încrucșate, așteptând mură în gură dela intervenția bine-voitoare a „Factorilor importanți”... Nu găsiți însă, că aceasta se aseamnă cu povestea babei, care tot aștepta să câștige la loterie, și care, întrebată într'o zi de cine-va dacă și-a cumpărat bilet, a răspuns cu încredințare că nu, de oare-ce, dacă vrea D-zeu, câștigă ea și fără bilet!... Popoarele singure își crează soarta, eată adevărul! Și ele trebuie să lupte, să pue la loterie, dacă vor să participe la avantajile luptei și să se înalte. „Factorii importanți” nu fac decât să recunoască popoarelor ceea-ce nu le mai pot refusa, ceea-ce le impun în chip imperios.

Ar fi existat oare o chestiune irlandeză, flamandă, armenescă ori cretană, fără ca Irlandezii, Flamanzii, Armenii și Cretanii să se fi mișcat? Și „Factorii importanți” ar fi intervenit ei, dacă vocea și singele acestor popoare nu i-ar fi scos din amorțeală și din nepăsare?...

Cu acestea nu voim să zicem că „Factorii importanți”, la care fac alușii profesii nostri diplomați dela „Tribuna Poporului”, nu au nici un rol în aplanarea conflictelor dintre popoare; din contră, avem și noi cunoștință de acest rol, nu-i ignorăm marea însemnătate.

Dar' ceea-ce voim să stabilim e, că acei „Factorii importanți” în socoteală de păturile și durerile popoarelor numai în măsura în care acestea știu face să li se audă vocea, numai în măsura energiei cu care ele își susțin drepturile și își apără comorile lor naționale în contra loviturilor dușmănoase și încercărilor de despoziere.

Noi nu putem sta deci cu mâinile încrucșate, așteptând intervenția „Factorilor importanți”. Causa noastră națională e permanentă: permanentă are să fie și lupta noastră în contra celor ce vor să ne desființeze naționalicește. Loviturile ce ni se dau fără milă și fără cruțare sunt dureroase: riposta noastră trebuie să fie bărbătească și neînfricată. Acută voese să menție lupta dușmanii noștri: acută o voim și noi. Între noi și între dinșii pace nu se încapă, călă vreme noi formăm ținta loviturilor lor celor mai grozave, — pentru-că și noi suntem oameni, pentru că și noi avem mândria de a fi ceea-ce suntem și nu altceva. Și între noi și între dinșii cine riscă tot pachetul nu sîntem noi, ci ei; căci ei au din întemplantare o suprație, o stăpânire de fapt, pe care o joacă în cărți, — pe când noi ce avem alta decât prigoniri și umilire, injurie și nedreptăți, pe care dacă le-am pierde, n'ar avea de ce să ne pară rău!...

Asupra acestui punct deci discuție nu se încapă. Nu noi cei loviți și injurați avem să deschidem tratative de pace. Din contră, când ei se vor sătura de lovit și, încredințându-se că în deșert le-a fost toată truda, cheltuită într'o direcție ce nu putea să ducă la rezultat așteptat, vor schimba tactica, ca să nu-și macine toate puterile într'o întreprindere ne bună, ear' pe noi ne vor găsi cu ușile și inimele deschise, ca și până acum, gata la tratative pe bazele programului nostru național.

Ear' până atunci noi avem să luptăm, să ripostăm, să ne apărăm.

Proporțiunile ce vom da luptei noastre? — e altă chestie. Vor fi acelea ce vom pute să i-le dăm. Ear' când va fi să se stabilească odată și odată responsabilitățile pentru-ce nu s'a putut face mai mult, profunzii diplomați, cari umblă cu toate tertipurile ca să zădărnicească ori-ce mișcare imponentă, nu cugete că vor avea partea cea mai mică de răspundere...

Cât pentru „Factorii importanți”, la cari se referă foaia dela Arad, în ziua când vor crede intervenția lor necesară, ne vor găsi în calea cea mai „demnă” pentru un popor în condițiunile poporului nostru, ne vor găsi adevă pe câmpul de luptă, unde oportunitatea nu ne-a ajuns, unde frica de pericole nu ne-a înspăimântat, nu ne-a muiat și nu ne-a făcut să capitulăm.

Sibiu, 9 Aprilie n.

Primarul Vienei. La alegerea de primar, efectuată ieri în Viena, a fost ales acum pentru a patra oră, energicul conducător al partidului antisemit, Dr. Carl Lueger, care a întrunit 93 voturi din 132. Candidatul liberalilor, fostul primar Gröbl, a câpătat 37 voturi, ear' doi membri din consiliul comunal au dat bile albe. Resultatul alegerii a fost primit cu mare însufletire. Dr. Lueger a rostit o vorbire, în care a accentuat, că cuvântul „ură” nu se găsește în dicționarul seu, dar' simte datorita de a apăra poporațiunea în contra despoierii ce i se face din partea jidanilor.

Confirmarea noului primar al Vienei din partea coroanei — e sigură.

Scrisorile lui Bánffy. Afacerea prim-ministrului Bánffy cu scrisoarea ajunsă în mâinile sale pe cale necinstită s'a terminat în mod final. Curia, ca for suprem judecătoresc, a respins apelația abatelui și deputatului Molnár Lános, dată în contra sentenței conglăsuitoare a forurilor inferioare, pe motivul, că în cazul de față apelația la forul al treilea nu e admisibilă. În meritul cauzei curia nici nu a intrat.

Era de prevăzută.

Alegeri Ungurești. În ședința de Mercuri a Reichsrathului austriac s'a primit cu unanimitate propunerea de urgență a deputatului social democrat polonez Dasinsky, ca o comisiune parlamentară să se fie exmisă pentru examinarea plângerilor ridicate în contra volnicilor și atrocităților comise la ultimele alegeri din partea organelor publice din Galizia. La obiect a vorbit și Dr. Lueger, care a admis posibilitatea că se vor fi întemplantat atrocități electorale, dar' acestea — crde densul — vor fi curate jucării pe lângă înșelăciunile electorale, usuate par excellence în — Ungaria.

Pentru această apreciere a „alegerilor” ungurești, oratorul a fost îndrumat la ordine, și astfel Dr. Lueger este primul dintre deputați, care în sesiunea aceasta a venit în conflict cu președintele.

Din parlament. Casa Magnaților a ținut ieri, Joi, ședință, în care s'a luat în desbatere bugetul. Înainte de începerea discuției asupra acestui obiect, baronul Vécsey a interpellat pe ministrul - president Bánffy în chestiunea blocării Cretei.

La buget a luat cuvântul prelatul catolic Samassa și a criticat aspru politica de treizeci de ani a guvernelor maghiare, pe care nime nu o poate afla de bună și corectă. Reclimatorul acesta e cu atât mai semnificativ, că Samassa trece de adică al partidului guvernamental. Bugetul altcum îl primește. Baronul Pronyay nu votează bugetul unui guvern, sub care moravurile vieții publice au decăzut, ear' atrocitățile electorale s'au înmulțit în măsură înspăimântătoare. Cantele Zichy Nándor constată, că imensa majoritate a guvernului nu-i poate suplini lipsa bazei morale. Nu primește bugetul. Discuția se încheie și ia cuvântul ministrul de finanțe Lukács, care polemizează cu antevorbitorii.

Ear' până atunci noi avem să luptăm, să ripostăm, să ne apărăm.

Acțiunea studenților. Studenții din București au ținut Marți la orele 2 și jumătate, în sala Dacia, o întrunire de protestare în chestia Macedoneană, la care a luat parte multă lume. S'a proclamat președintele dl Const. V. Miculescu, delegat din partea comitetului național studentesc. Au vorbit pe rând dnii C. V. Miculescu, Tamara, Lăzărescu-Lecante, Puța, Cancicov, Argântăianu, Iorgala și căpitan Creangă, arătând starea deplorabilă a școlilor române din Macedonia și vestejind pe Mărgărit și pe susținătorii lui. Dl Dimitrescu, a cetit o moțiune, primită cu aplauze, prin care se îndeamnă la luptă pentru salvarea școlilor din Macedonia. Întrunirea s'a terminat în liniște la orele 4 și jumătate.

Crisa în România.

Știrea dată ieri despre demisionarea cabinetului P. S. Aurelian se confirmă. Foile din București, primite astăzi, ne dau următoarele amănunte:

Dl P. S. Aurelian a fost primit Mercuri la 12 ore în audiență la palat. Președintele consiliului a prezentat M. Sale Regelui demisiunea cabinetului. Această demisiune este rezultatul tratărilor de conciliare între sturdziști și aurelianiști.

Dl P. S. Aurelian a avut angajamente față de colegii sei, că nu va face nici o remaniere în sens sturdzist și nu va sacrifica pe nici unul din ministri, afară poate pe dl Mărzescu, de dragul dlui Sturdza.

Atunci dl Aurelian în înțelegere cu dl Sturdza, au hotărât să demisioneze întreg cabinetul și astfel angajamentele primului ministru față de colegii sei dispar. Dl Sturdza a făgăduit că în acest cas, d-sa ca președinte al senatului, va recomanda M. Sale Regelui tot pe dl Aurelian cu formarea cabinetului.

Pe baza acestui angajament al dlui Sturdza, a demisionat dl Aurelian.

M. Sa Regele a primit atât pe dl Sturdza cât și pe dl Aurelian în audiență, și se crede că s'a satorit o înțelegere cu privire la componerea noului cabinet. Președinte va rămâne tot dl Aurelian, ear' sturdziștii vor primi patru portofolii, între cari va fi și dl Sturdza ca ministru de externe.

Sesiunea corpurilor legiuitoare va fi prolongită de nou până la 17 Aprilie n. c.

Biruința Cehilor.

Unele foi din Viena, în edițiile lor de dimineața din 6 Aprilie n. — (ciudat lucru, că tocmai „Reichswehr” nu era printre ele, reproducând acesta după ele, numai în edițiunea de seară a aceleiași zile, poste pentru a-și masea oficioșitatea) — publicaseră cele două ordonanțe privitoare la egala îndreptărire a limbii cehice cu cea germană — în Boemia, ear' a doua zi, 7 Aprilie, ele apărură și în foaia oficială.

De oare-ce documentele acestea sunt de prea mare însemnătate și deocamdată ne lipsește spațiul a ne ocupa cu ele mai pe larg, ne mărginim azi a împărtăși numai atâtă, că cuprinsul lor mulțumește pe deplin așteptările Cehilor; chiar din modul cum își exprimă Nbr. Listy bucuria, se poate distinge printre șire, că ordonanțele au surprins pe Cehi.

Ordonanțele sunt date din 5 Aprilie a. c. și provăzute cu iscăliturile ministrului - president Baden și ale următorilor ministri: Bilinski, finanțe; Ledebur, agricultură; Gleispach, justiție; Glanz, comerț. Lipsesc numai iscăliturile ministrilor de culte și instrucțiune, al drumurilor de fer și al „Landwehr”-ului. Cel dintâiu dintre acești trei ministri n'are nimic a face cu egala îndreptărire a limbii cehice, și prin urmare cu ordonanțele, căci în privința aceasta ea de mult există.

Încât privește pe al doilea, tocmai foile sosite azi dimineața au următoarea depeșă din Praga: „Národní Listy (care nouă va veni numai mâine dimineața. R. „Tr.”) anunță din Viena, că în cele mai apropiate zile va apăre o ordonanță separată a ministrului drumurilor de fer, prin care au să fie

delațurate unele dintre neajunsurile din ținuturile locuite de Cehi, care vatămă simțămintele naționale ale populației cehice. Într'acele va dispăre și urgisitul „Fertig” al conductorilor”.

Pe ministrul apărării terii, contele Welsersheimb, nu-l privesc ordonanțele, decât un singur paragraf, ca consecință a altora. Ordonanțele privitoare la Moravia vor apăre peste câteva zile.

Isbânda Cehilor e dar perfectă și mare.

Conferență episcopescă.

Mercuri, la orele 10 din zi, episcopii bisericii catolice din Ungaria s'au întrunit în conferință, în palatul primăției din Budapesta. Dintre prelații bisericii gr-cat. române au luat parte la această conferință Mitropolitul Dr Mihalyi, și episcopul Szabó, ear' episcopul Pavel și episcopul Dr Radu și-au motivat absența.

Obiectele puse în discuție au fost de mare importanță. Nainte de toate s'a întrețit comisiunea al căsă la timpul său pentru „regularea congruiei”, cu următorii membri: Mitropolitul Dr Mihalyi și episcopii Steiner, Jodkovics și Bendo. S'a decis apoi componerea unei noue instrucțiuni referitoare la congruă, și s'a dat îndrumare comisiunii alege, ca să ia în cenzurare amănunțită conspectele intrate despre venitele preoțești, revizindu-le ca for de supremă instanță.

Primatele comunică conferinței nota ministrului de culte și instrucțiune publică, prin care episcopatul este încunoștințat că Monarcul și-a dat consimțământul la convocarea unui congres, în chestiunea autonomiei catolice.

Conferința ia cu omagială supunere act despre prea înalta rezoluțiune, și roagă pe Primatele, ca la timpul său, când se va afla în posesiunea rescriptului M. Sale, să etatorească termenul convocării congresului.

Se cetește altă notă a ministrului de culte și instrucțiune publică, în care se cer dealușiri, de se pot oare considera de căsătorii mixte căsătoriile legate între catolici și gre-catolici?

Conferința de-lară, că în asemenea casuri nu poate fi vorba de căsătorii mixte, pentru-că toți catolicii sînt credincioși ai unei biserici, formează o singură confesiune, însă cu două rituri. Se decide deci a se răspunde ministrului, că în aceste cazuri nu se pot aplica legile bisericești din 1868 și 1894.

S'au mai pus în discuțiune încă unele chestiuni de mică importanță, ear' la orele 2 d. a. ședința s'a încheiat.

Triumful autonomismului.

Adevărata cauză a crizei, așa de repede trecute din Austria, idea, fondul ei, n'au fost încă pe deplin apreciate și discutate. Adevărata ei cauză, fondul ei lăuntric și unic, a fost ideea autonomisto-federalistică întrupată în concesiunea dată Cehilor de către Baden, prin deservita egală îndreptărire a limbii cehice cu cea germană în Bohemia și Moravia, ear' din altă parte împotrivirea arătată față de această idee din partea Germanilor liberali, atât a celor aleși din curiile neprivilegiate cât și a celor aleși din curia privilegiată a marilor proprietari. În urma cuvântului împărătesc hotărât, rostit în consiliul de coroană, prin care Monarcul n'a primit demisiunea, ci mai bine a aprobat procederea contelui Baden: marii proprietari germano-liberali s'au plecat, promițând că deși nu vor intra formal în cadrul viitoarei majorități, totuși „vor sprigini guvernul în toate chestiunile mari de stat”, afară de ordonanțele ministeriale pentru „egala îndreptărire a limbii cehice”, privitor la care și-au rezervat „mână liberă în cazul dacă ele ar veni în discuțiunea parlamentului”, spre pildă în urma unei interpelări.

Această cauză, acest fond și această idee a crizei vor forma osia, centrul în jurul căruia se va desvolta de acum înainte viața politică în Austria; ele vor înfățișa curentul de căpetenie, nelin-

vins și învingător al luptelor din parlamentul cisleitan. Din ele va fi alcătuită legătura, birul comun, care va strânge laolaltă partidele, din care se va încheia viitoarea majoritate parlamentară.

Dar' ideea autonomistă, curentul acesta așa e de puternic, încât va fi apărat, mănăst, mărit nu numai din partea majorității, ci din contră, va avea un reprezentant și spriginitor din cei mai rezoluți tocmai într-un partid din opoziție și încă în unul din cele mai nefricate, în partidul antisemit. În chestiuni autonome majoritatea va avea alături cu ea și pe acest partid, care de altfel de mult e recunoscut de autonomist. Cea mai nouă declarație a sa în acest înțeles o găsim într-un articol de fond al lui D. Volskblatt dela 4 c., articol intitulat: „O du mein Oestereich! Extragem din el următoarele pasaje finale: „Cei din urmă douăzeci de ani ai politicii austriece au dovedit că centralismul nu oferă nici o garanță posesorului german nici aspirațiilor juste ale Germanilor din Austria. În schimb pe câmpul sistemului centralist a crescut hegemonia maghiară și domnia polonă, pentru că sistemul centralist a înămolit celelalte popoare, și le-a făcut incapabile de a-și cunoaște adevăratele lor interese față de orient. Acestea sunt cauzele grelei crize interne, care a erupt peste noapte, dar în formă latentă există de aproape 30 de ani, rozând la măduva statului și a popoarelor sale. Nu există o unică ființă de stat atât de diferențiată, naționalicește și culturalicește ca Austria. Polonul, Dalmatianul, Germanul, Cehul, țerile ca și oamenii, sînt atât de diferenți, încât o îndesare a vieții noastre politice interne într-o formă centralistică e cu totul de neluipuit. Chiar azi, când boala de care patria noastră suferă de treizeci de ani, a erupt earăși în mod subit, ne luăm voia să reamintim primul punct din programul nostru vienez în care se zice:

„Reorganizarea Austriei pe basă federalistă zace atât în interesul german-național cât și al statului. În interesul statului, pentru că numai prin acordarea autonomiei pe seama țărilor grupate, legate în organism istoric este posibilă a rezolvare a chestiunii de naționalitate și o conlucrare rodnică a elementelor ce susțin statul; ear' în interesul german-național, pentru că menținerea posesoratului german nu se poate esopera altcum, decât numai prin o strînsă legare și prin o fermurire constituțională a Austriei interne, pe lângă asigurarea drepturilor juste ale Germanilor din țerile anexate. Astfel Austro-Ungaria ar deveni desmembrată în următoarele grupuri teritoriale: a) Austria internă, b) țerile anexate, c) Galizia, d) Ungaria e) Carintia, Litoralul, și Dalmația împreună cu Croatia-Slavonia și Bosnia-Herțogovina ar deveni contopite într-o grupă de țeri ilirice“.

Până în acest moment nici una dintre partidele germane parlamentare nu și-a însușit aceste vederi; ele însă străbat din ce în ce mai mult în cercurile germane cari țin la temelie națională. Astfel ni-se pare a nu fi departe timpul, când toți cari în secret sînt pentru federalismul german, își vor abandona teama de a rupe cu utopia, care decenii întregi a stăpînit pe Germanii austriaci, spre dauna lor, zicînd cu voce înaltă: da, sîntem

Germani federaliști, pentru că revisuirea constituției noastre în sens federalist este rezolvarea chestiunii naționaliste (or, pe care se bazează viitorul Austriei! Și cum sună plăcuta obiecționare contra revisuirii? Se periclitează poziția de mare putere a Monarchiei! — Oare adevăr sînt acestea? Se știe că de mult ne-a discreditat și periclitat în străinătate preponderanța maghiară; ear' întrebarea, dacă în starea prezentă și precară a situației europene, eruperea unei grave crize interne, care isvoresc exclusiv din starea actuală a constituției noastre, poate să fie ori ba prielnică poziției de mare putere a Monarchiei noastre? — O lăsam în aprecierea cetitorilor cugetători. Nu! Dacă se intenționează o politică bună germană-națională și austriacă, atunci Monarchia trebuie scutită de frecările teritoriale din Sud și Nord, din Vest și Est. Nu poate fi admis, ca îndată ce în Triest sau Laitomischl se ivește o „chestiune națională“, întreaga organizație a statului să se desmembreze, corpul întreg al statului să tremure în toate fazele sale. Noi nu desconsiderăm astfel de accidente, dar succedarea lor nu trebuie să preocupe reprezentanța parlamentară, nu trebuie să nască criză în stat, ci trebuie să rămână în grija administrației autonome a țărilor sau a cercurilor. Dați Nemților din Boemia o prudentă și corăpunzătoare autonomie comunală sau cercuală, și ei — în cazul federalizării Monarchiei — nu vor sta rîu, ci mai bine ca azi; ear' Cehii încă vor fi mulțumiți. Ear' în reprezentanța țărilor amândoi vor lupta umăr la umăr contra pensionarilor (Kostgänger) popoarelor din Austria de vest, a Maghiarilor și Polonilor.

Până-cînd această convingere nu va străbate între Germanii din Austria și nu va deveni stea conducătoare a politicii lor — toate ostenele spre a cunoaște bine interesele germane sînt zadarnice; până-cînd în Austria nu se va afla un bărbat de stat, care — nesocotind prejudeciile foarte ruginite, nesocotind interesele politice de partid și considerațiile personale cari poate că-l leagă de cei interesați pentru anarhia actuală a dreptului public de stat — prin o mișcare energică va putea să execute marea acțiune și prin o constituție federalistă va pune capăt politicii de experimentare ce se face în Austria dela 1860 încoace, — până atunci ori-care criză politică internă în patria noastră nu va fi proces de sanare, ci numai o apariție formală a unei boale cronice“.

Răscala din Creta.

Blocada.

De cînd cu îndrăzneala colonelului Vassos de a purta războiu cu puterile mari, cum s'a exprimat secretarul de stat la externe englez, Curzon — și sînt de atunci mai mult decît zece zile — puterile au hotărît, la propunerea admirailor, blocarea portului Pireu și giur. Și cînd zicem hotărît asta e numai eufemism, căci blocada era se înceapă „imediat“, chiar a doua zi și totuși de atunci, adecă dela luarea hotărîrii tot mereu decurg numai petracări, căci în fiecare zi se ivește câte un htc, câte o modificare sau nedumerire din partea cutării ori cutării puteri. Și din zi în zi se tot amînă

executarea hotărîrii, astfel că azi depeșile sînt mai neexplicite în această privință, decît ori-cînd.

Retragerea trupelor turcești.

Una din cauzele pentru care Grecii nu se încred în asigurările puterilor privitor la introducerea autonomiei în Creta, este și prezența trupelor turcești acolo. Până acestea se află acolo, col. Vassos cu ai sei nici pomeneală că se vor mișca de pe locurile unde sînt. De altă parte earăși Poarta nu voește să retragă trupele, de teama, cam justificată nu-i vorbă, că apoi soldații lui Vassos și rescutații ar pune la cale un mîcel general asupra Mohamedanilor.

În privința aceasta, guvernul englezesc a fost interelat la 6 c., ear' ministrul Balfour, în absența lui Salisbury, care petrece în Nizza, a zis cam următoarele: Guvernul a recomandat și sfătuit Poarta să retragă trupele de pe Creta. În urma urmelor retragerea aceasta se va și întempla; numai timpul ei nu se poate încă hotărî și anume din aceea unică cauză, că numărul trupelor europenești aflătoare acum pe Creta nu ajunge, pentru a ocroti lumea mohamedană nemilitară și pentru a controla pe insurgenții“.

Și apoi a adăugat: „Dacă ar fi necesar pentru menținerea păcii, guvernul n'ar s'ovăi a se alătura celorlalte puteri spre a bloca porturile Greciei“.

Dela granița greco-macedoneană.

Eată ce spune o depeșă din capitala Thesaliei unde se află tabăra generală a trupelor turcești din părțile acelea, despre decurgerea zilei de 6 Aprilie n.: „Zina a trecut în pace. Seara s'au adunat o mulțime de manifestații, dinaintea palatului prințului moștenitor strigînd: „Trăească războiul!“ cerînd să vadă pe prințul. Adjuțantul acestuia apărî pe balcon și spuse, că regele și guvernul vor face tot și toate câte le cer interesele națiunii; în urma acestor cuvinte mulțimea se risipi încet, repezînd neîncetat strigătul de mai sus.

REVISTA PRESEI.

Presa română.

Gazeta Transilvaniei (nr. 70) vorbind despre declarația lui Bánffy făcută în dietă, că statutul organic al bisericii gr.-ort. române a fost o mare greșală politică din partea guvernului de atunci, zice:

„Departa am ajuns, frăcioare, în treizeci de ani! Pune-ți mîna pe inimă și te întreabă: Cui ai să mulțumești aceasta? Și de te vei gândi bine și cu temei, vei înțeva mult și te vei convinge despre multe. Înainte de toate vei înțelegi, că dacă greșală este azi, cum susține Bánffy în dietă, ce au făcut Ungurii cu noi la 1868, atunci noi Românii am greșit de o sută și de o mie de ori mai mult, că prin lipsa de energie în lupta pentru drept și limbă am lăsat să ajungă așa departe lucrurile, ca celor-ce stau azi în fruntea guvernului să le pară rău și de statutul organic al bisericii române gr.-ort., ce l'a votat dieta, după-ce au decretat nimicirea drepturilor noastre politice-naționale“.

Dreptatea (nr. 69) face comparație între politica din Austria și Ungaria și se întreabă „care țeară va ajunge mai curînd sau mai

sigur la scop: Austria sau Ungaria?“ Cât pentru noi „Dreptatea“ zice:

„Încît ne privește ca națiune sau partid, credem că este un lucru de sine înțeles, că față de ori-care pornire nouă ce s'ar începe cumva din Budapesta, țînta noastră nu va pute fi nici-decît alta, decît solidaritatea noastră pentru și pe lângă programul nostru național. Fără ca să atingem pe cineva, trebuie însă cu toți să recunoaștem că dintre oamenii noștri cari fac politică, nu sînt toți destul de copleși și rutinați în politică, sau cel puțin nu într'atît încît să ne dăm cu brațele deschise pe mîinile unuia sau altuia dintre politicienii noștri“.

Chestiuni bisericesti.

Din diecesa Orazii-mari.

— Reflexiuni la broșura „Chestiuni bisericesti“ de un preot român gr.-cat.

(Urmare).

7. Venitele parohiale.

Să vedem cum stăm cu venitele parohiale într-o parohie slabă?

Am avut ocaziune a vedea mai multe din conscrierile venitelor parohiale făcute în toamna anului expirat 1896 în urma ordinațiunii ministrului (nr. 878—1896). Cele slabe cu foarte puțină diferență abia ajung la cifra de 535 fl. Așa cred, că abia poate veni în socoteală diferența ce va fi existînd între venitele parohiale din cele 60 parohii subsidiate din subsidium de 6000 fl. al Excelenței Sale, a actualului episcop diecesan; prin urmare ori-care din cele 60 beneficii le-aș pute lua de basă la facerea socoții mele.

În parohiile slabe congrua face 800 fl. subsidium 100 fl., ajutor din fondul religiosar dîndu-se numai celor cu musca pe căciulă-har Domnului! că e așa de rar și nelsemnat în cele 60 parohii, încît nici că poate veni în considerațiune; pămînt parohial 20 jug. catastrale a 5 fl. în ani buni, la 2—3 fl. mai și pe nimica toată în ani răi, face 60—100 fl. E drept, că în unele parohii porțiunea de pămînt e de 30—32 jug. cat., numai că în atari locuri chiar numai contribuirea directă face 60 fl. la an. Venitul stolar din parohiile slabe abia se poate calcula la 10 fl. Lemne n'au mai nici acei contrați ai mei cari le vor fi avînd scotite ca plată, prea mare blagă au, de oare-ce acelea, patronul ori în care timp le poate rescumpăra în sensul unei ordinațiuni ministeriale cu suma croită acolo de 6 fl. 15 cr. v. a. Grădina și curturul cu 170 fl. sînt tocmai de trei-ori mai scump estimate ca-și-cît ajung, pentru că cu prețul de 170 fl. la sate aș pute închiria trei locuințe pentru preoți; trei, și mai sănătoase și mai provăzute cu tot felul de supraedificate economice, decît cum sînt în aievea 90% din locuințele parohiale în parohiile slabe, estimate de dl coleg la 170 fl. În urma calculului meu, omițînd crucea, grădina și curturul așa cum este, face: 56 fl. deci: 300+100+100+10+56 fl. fac suma de 566—572 fl. 15 cr. Din suma aceasta brută, detragîndu-se spesele ce le avem cătră stat, fonduri diecesane, spese cu cancelaria parohială etc. în sumă fie numai de 31 fl. v. a. ne rămîne un venit curat de: 535—541 fl. 15 cr. v. a.

Ni-se va obiecționa poate, că noi nu facem atîta amar de esamene ca și un profesor. Așa e, dar' nici că avem mai mult de

cît jumătate din salariul fundamental al domnilor profesori. Că vom fi lucrînd și noi ceva, încă doar' și mai mult decît ne este sîmbria, bine-voiască a ne permite unii dintre acei domni, cari trag asta la îndoaială! Vom fi muncind ceva și peste sîmbrie, pentru că ne paște speranța, că muncind în via Domnului, Acela o să ne răsplătească atîta, și în așa măsură, după cît, și după cum capace va fi unul fiecare din noi a lua, și primi, după măsura darului lui Isus Christos. Din acest motiv nici nu ne trăsere prin minte să fugim acolo, unde poate și noi după ale noastre modeste pregătiri, aflare-am brațe deschise și os de ros mai bun, de cum avem astăzi!

(Va urma).

CRONICĂ

Sibiu, 9 Aprilie n. 1897

Primele rîndunele. Azi s'au vîzut deasupra orașului nostru primele rîndunele. Sprintene și vioace se relturnau ele din depărtatele țeri calde, spre a ne vesti și din a lor parte, că primăvara, dulcea primăvară a sosit earăși, reltviînd natura și pe muritori...

† David Almășan. La Brașov a răposat ieri veteranul dascăl român, David Almășan, nestorul profesorilor români dela gimnasiul nostru din Brașov. Răposatul, ajuns la frumoasa vîrstă de 90 de ani, aproape o jumătate de veac a purtat cu vrednicie greaua sarcină de dascăl român.

Dăm, după „Gazeta Transilvaniei“, următoarele date biografice asupra răposatului profesor emerit: David Almășan s'a născut în 23 Aprilie 1807 la Alma (Cetatea-de-Baltă). A studiat filosofia și dreptul la Cluj. Vre-o 8 ani a fost avocat în Cetatea-de-Baltă. Apoi a trecut în România la Vălenii de munte, unde a funcționat ca profesor dela 1830—1848, când școala s'a închis. În anii revoluției s'a întors în patrie și aici fu ales vice-căpitan al Făgărașului (1850—51). La 1852 a intrat ca profesor la gimnasiul român din Brașov, unde a servit neînterupt până acum vre-o 10 ani, când a trecut în pensie.

Rudenile răposatului ne-au trimis sore publicare următorul necrolog: David Almășan, profesor emerit la gimnasiul român din Brașov, după o boală îndelungată a încetat din viață în 27 Martie v. la ora 1 noaptea în etate de 90 de ani. Despre acest cas trist încunoștiințăm cu adăncă durere pe toate rudeniile, amicii și cunoșcuții răposatului. Rămășițele pămîntești ale răposatului se vor așeza la locul de odihnă din paracisul bisericii sf. Nicolae din Scheiu, Sămbătă, în 29 l. c. la 3 ore p. m. în cimiterul acestei biserici. Brașov, 27 Martie v. 1897. Sofia Almășan v. Montani, soră; August Almășan preot, nepot; Vasile Almășan avocat, nepot; Dr. Stefan Morariu avocat, strănepot.

Tot cel vechiu. Nu luzadar face Rusu-Sirianul politică în tovrăgie cu Bánffy, că se potrivește la fel. Bánffy folosește, când vorbește, frase învătate din cărți, Rusu-Sirianul folosește, cînd scrie, idei auzite dela alții, teoriile altora. Bánffy folosește scrisori străine, Rusu-Sirianul detto. Bánffy e original în rusticismul folosit în vorbire, Rusu-Sirianul e original în rusticismul folosit în scriere. Bánffy, a zis, cînd a venit la putere: „nu mai sînt cel vechiu“, Rusu-Sirianul a scris cînd și-a început noua foaie: „nu mai sînt cel vechiu“. Dar' neadeveră a grăt și unul și altul. Rusu-Sirianul e tot cel vechiu, cu gura nespălată și plină de necuviințe. Păcat că nu și-a spălat-o în apele Dîmboviței, ci a trecut cu ea la noi earăși încărcată de bacili. Lumea se va ști ferii

FOIȚA „TRIBUNEI“.

Mișu Șolăritei.

— Din păfăniile moșului. —

Era pe la 1829. primăvara, ca acum în postul păresimilor. Moșul venise dela Pesta, și toți oamenii din Frăua vorbeau și admirau caii moșului cît sînt de grași, frumoși și spălăți. A minune m'am dus și eu la moșu, nu ca să-l vîd și admirai caii — așa ceva nu pricepeam — ci să vîd ce mi-a adus dela Pesta, unde cu drumul încolo și încoaci a petrecut 4 săptămîni.

Void a trece în Susani, unde aveam case, noi, adecățata, mama, eu, George și Ana sora-mea, spre Iosani, unde moșul avea casă, grajd și sură, estă îl întălesc în mijlocul satului, stînd de vorbă cu un Sas. Se târguiau asupra unei cantități de fîn ce-l avea Sasul deus în ferdela șurei sale, despre care afirma și se jura pe toți sfinții, că sînt 4 care bune, și moșul zicea că-l duce pe un car tot odată. Sasul vătămât în ambițiunea sa răspunde:

— „Nu crez bade Maxine, che dacă li putea duce pe un car, nu-ți iau nici un crețar!“

— „Nu zice de două-ori vorba asta, mă Miș, că dai de rău.“

— „Ba o zic și de o sută de ori, che doară nu-n's țigan, și nu vreau să te înșel tocmai pe d-ta, cu care am petrecut atâtea zile bune“.

După-ce mai zise moșul câte-va vorbe, promițînd pentru fîn 60—65 fl., și Sasul

răspunde, că nu-l dă din o sută, căci doară nici nu e scump carul de fîn cu 25 fl., valută veche (10 fl., valută austriacă) tocmai în săptămînatul cucuruzului, moșul mai zise ear' sîmănios:

— „Da nu-ți-am spus, că-l duc pe un car și numai cu doi cai?“

Atunci Mișul nostru, prinse mîna moșului și zise cu glas înalt:

„Bade Maxine! nu glumesc; dacă li-ți pute duce pe un car cu 2 cai până acasă la d-ta, fără să se rupă vre-o osie, roată sau să-l restorni, să nu-mi dai nici un crițar, da de nu li-ți pute să-mi dai 100 și pace“.

„Așa să fie Miș, da să nu-ți pară rău, și apoi să-mi faci o nefăcută! Ați auzit, mă Ioane, mă Hanz — cari treceau pe stradă în sus, și în jos, — să ne fiți mărturie! și haidăți la aldămăș“.

Să lăsam pe moșul cu Mișul seu, să meargă să bea aldămașul, fără care nu se face nici un tîrg la țeranii noștri. Birtul era numai vre-o 3—400 pași departe de casa jupăului Miș, ce era și mai e situată față în față cu podul de pe drumul Sibiuului peste pârul satului. Să vedem ce familiaritate, era între moșul, la care Miș și zicea bade Maxine, și moșul și zicea „Miș“.

Mișul Șolăritei după cum se vede chiar din predicatul numelui — Schulerer — a fost fiu sau cum se zice pe la noi ferior de nobil, al cărui tată sau moș a trebuit să fi fost dascăl — Schuller. Atunci și dascălii Șașilor, se purtau tmbrăcați aproape ca țeranii. Civilizația apuseană, cu pantalonii, nu ajunsese decît pe la d-nii popi, cari veneau dela Lipsca, Dresda și Berlin.

Murind capul familiei, nevasta n'a avut putere să ducă pe Miș la școală și așa el a

crescut cum e mai rău, nici domnișor, nici țeran deplin, cum vedem, că se întemplă și în zilele noastre. Dar a crescut mare, mîndru și frumos, încît cînd îl vedeai, nu-ți venea a crede că e Sas, și ce e și mai de mirat, Mișul nostru ținea cu Românii de n'ai fi crezut.

Era singur la muma-sa, care avea curte și casă la fruntea locului, în mijlocul satului, 100 pași departe de școala, și de biserica luterană, și moșie frumoasă, 20—30 jugere sau ierdăși — Erdjoch — de pămînt.

Avea Șolăritea 2 bouți, mari și frumoși, 3—4 viletoși și cărăuți cu 2 cai. Toate bune, dar lui Miș nu-i plăcea lucrul și aceea ce e și mai rău pentru plugar, îi plăcea „traul bun“.

Așa după moartea Șolăritei vîndu boii cei frumoși și pînînd 100 fl. la buzunar cu ce i-a rămas luă 2 cai, că doar' cu 4 cai poți ara mai mult decît cu două pluguri câte cu doi boi, apoi, cu caii oamenii noștri mai de mult căștigau bani frumoși, în cărăușii, ducînd pe măsării, curelarii, cismașii, putnarii din Mediaș la țîrguri de țeară, până pe la Hașeg, Deva, Dobra, Orăștie, Abrud, Cluj, Turda și Aiud de câte 3—4 ori în tot anul. Prin urmare socoteala lui Miș era foarte bună, numai să se fi ținut cum se cade de ea. Dar' ce-i faci omului, că doar' cine nu-i de una, nu-i rabdă de alta. Boul e răbdător, boul e domol, rabdă și căldura și frigul, și foamea și setea mai bine decît calul. Calul inte fiind dela natură, abia aleargă până în capul satului și e tot zoale, asudă, apoi dacă îl lași nefrecat de sudori, acestea se încustează sub pîr peste piele, ca și cum îngheață apa peste toate obiectele ce le atinge iarna. Urmarea e că crusta sau pelița aceea, ce încinge tot

corpul, împedecă respirația și astfel vita neputînd respira prin pori, slăbește vîzînd cu ochii. La bou aceasta se întemplă mai rar, căci fiind el domol, asudă mai rar.

Cui nu-i place lucrul, nu-i place nici frecatul, nici țesătul, și Mișului nostru, om frumos fiind, îi mai plăceau birtășițele cele frumoase. Și ce se întemplă, azi fi pică un cal de slab, mîne altul de bătrîn, poimîne eară altul de altă pacoste. Dar' ce-i pasă lui Miș, el are moșie frumoasă, îndată-ce-i pierie un cal vînde un loc, un pămînt și ia alt cal.

Ei! dar' de unde tot iei și nu mai pui se împuținează. Așa și moșia Mișului a scăzut rău, cu atît mai rău, că Miș vîzînd la început că-i merge bine cu cărăușii, și-a stricat casa și a făcut alta mai mare, mai frumoasă, cu 3 ferestri cătră stradă și cu prispă largă, pe stîlpi de piatră, de nu mai era în acel timp în toată Frăua ca a lui. Se spunea, că ar fi luat banii din cassa de păstrare.

Apoi știut e, „că cine zidește casă la sat — cu bani luați împrumut, își zidește șiieși mormînt“.

Așa a început și Maxinul nostru, din rău în mai rău, își vîndu rînd pe rînd toată moșia părintească, rămînînd numai cu a muierii, vîndu caii și carul și se făcu hoț de cai.

Acum, cînd făcea tîrg cu moșia, el venise din „zuchthaus“-ul Sibiuului, și fînul era făcut de muierea sa, cu care trăia destul de rău.

Cunoștința și prietenia cu moșul meu, o făcuse, cînd avî și el car cu 4 și 5 cai și umbrau în cărăușii amândoi, atît numai, că

pe cînd Mișu vîdea în tot anul câte un pămînt, moșul cumpăra, pentru-că și lui și ficiilor lui le plăcea lucru, și ficiorii moșului nu luau bucătura în gură, până-ce nu erau cei 16 cai ce-i aveau atunci, frecați, țșălați de te vedeai în pîrul lor ca în oglindă.

Dar' dacă avî moșul 16 cai, avea și un car mare cu 8 cai, unul mic cu 6 și o cărăuță cu 2 cai, cu care purta fînul și ovîsul, ca să nu le cumpere cu două prețuri dela birtăș. Eată-cum se pricepe, că moșu-i zicea sasului, „mă Miș“, și acesta „bade Maxine“, ceea-ce nu se îndatinează până în ziua de astăzi între Sași și Români, ci Sasul e jupăne și stăpăne, ear' Românul mo Iuon.

Moșul însă nu era slugarnic. Tîrgul odată făcut și aldămașul beat, moșul, de care eu nu m'am mai deslipit oarecum cuprins de frică, că neputînd duce tot fînul, va rămîne și de rușine și de psugăb, se duse a casă, înainte însă de a intra, cercetă cu de-amîrîntul toate părțile carului celui mare de 8 cai, strigă ficiorii, le apuse să-l ungă bine, să-i pună 2 rînduri de rudife, așa cum au economii la Cluj, Turda și Vinț, să scoată pe „Hanzel“ și pe „Mișca“ din grajd și să le deo o ferdelă de ovîs, că eacă ce a făcut și cum are să facă...

A doua zi pe la orele 10 înainte de prînz se arătă moșul cu carul tras de cei 2 cai ai lui Mișu Șolăritei în curte, așeză carul în gură, zicînd ficiorii:

„Odată aruncați, și de două-ori călcați, și cînd veți fi sfințit cu încercarea trimiteți sluga dușă mine la cărcimă, ca să ducem fînul acasă“.

Apoi plecă, ear' ficiorii și o slugă dela orele 10 începînd, au tot făcînd și au căl-

